

Stručný komentář

Předkládaná publikace shrnuje výsledky dvacátého prvního ročníku výběrového šetření Životní podmínky, které se uskutečnilo v první polovině roku 2025. Cílem bylo zmapovat situaci českých domácností v období dotazování a jejich příjmy v roce 2024. Šetření se pravidelně zaměřuje na zjišťování údajů o finanční situaci různých typů domácností, příjmech, kvalitě a nákladech na bydlení, vybavenosti bytů, zdravotních, pracovních a materiálních podmínkách domácností a jejich členů. Šetření tohoto typu probíhá celkem ve 34 evropských zemích. K hlavním mezinárodním výstupům patří informace o podílu osob ohrožených příjmovou chudobou a osob žijících v domácnostech s materiálním a sociálním nedostatkem.

Všechna data, která souvisejí s příjmy domácností, odrážejí stav roku 2024.

Průměrné čisté peněžní příjmy domácností meziročně vzrostly z 278,7 tis. Kč na osobu v roce 2023 na 293,9 tis. Kč v roce 2024, tedy o 5,4 %. Po započítání inflace, která v roce 2024 činila průměrně 2,4 %, reálné příjmy domácností vzrostly o 3,0 %. Vrátily se tak na úroveň obvyklou před rokem 2022. Tempo růstu příjmů napříč skupinami domácností, ať už podle jejich složení nebo podle ekonomické aktivity osoby s nejvyššími příjmy bylo zhruba na podobné úrovni. Nejvyšší průměrné příjmy na osobu z hlediska ekonomické aktivity měly domácnosti samostatně činných. V roce 2024 jejich čistý průměrný peněžní příjem dosáhl 331,5 tis. Kč na osobu. Následovaly domácnosti zaměstnanců s průměrným příjmem 300,5 tis. Kč (25 tis. Kč na osobu měsíčně). Naopak mezi domácnostmi s nejnižšími příjmy patří dlouhodobě neúplné rodiny s dětmi. V roce 2024 jejich čistý peněžní příjem na osobu představoval 16,2 tis. Kč na měsíc (194,6 tis. Kč na rok).

Příjmovou situaci domácností dokresluje i jejich subjektivní vnímání, jak vycházejí se svými čistými příjmy. Obtíže nebo dokonce velké obtíže v roce 2025 připustilo 13,5 % domácností. Naopak podíl těch, které vycházely ze svých příjmů snadno či velmi snadno, mírně vzrostl (o 0,3 p. b.) na hodnotu 18,4 %.

Výdaje domácností za bydlení na jaře roku 2025 činily v průměru 8 897 Kč za měsíc. Na rozdíl od předchozích let se rychlý růst nákladů na bydlení takřka zastavil. Podíl výdajů za bydlení na čistém příjmu domácnosti se oproti minulému roku, kdy byl 16,6 %, snížil v roce 2025 na hodnotu 15,9 %. Příjmy domácností rostly v průměru rychleji než jejich výdaje za bydlení. Nicméně nelze pominout významné rozdíly mezi jednotlivými typy domácností. Pokud domácnost žila ve vlastním domě, představoval tento podíl 12,1 %. Naproti tomu u domácností žijících v pronajatém bytě podíl výdajů za bydlení na příjmech činil 30,1 %. Jejich průměrné náklady na bydlení ve výši 13 572 Kč měsíčně významně přesahovaly náklady na bydlení domácností žijících ve vlastním domě (8 004 Kč), resp. v bytě v osobním vlastnictví (7 495 Kč).

Domácnosti rovněž hodnotily, jakou finanční zátěž pro ně náklady na bydlení znamenají. V roce 2025 i přes nepatrný růst průměrných výdajů za bydlení došlo k navýšení těch domácností, které je vnímají jako velkou zátěž (21,8 %), oproti minulému roku, kdy jich bylo 20,6 %. Nejvíce pociťovaly tuto zátěž domácnosti v nájemním bydlení, téměř každá třetí.

Míra ohrožení příjmovou chudobou se počítá jako podíl osob žijících v domácnostech, jejichž příjem je nižší než stanovená hranice ohrožení příjmovou chudobou, dosáhl v roce 2025 úrovně 9,6 %. Hranice ohrožení příjmovou chudobou je určena jako 60 % mediánu ekvivalizovaného disponibilního příjmu domácnosti a zohledňuje velikost a složení domácnosti. Aby domácnost jednotlivce v roce 2025 nespadla pod hranici ohrožení příjmovou chudobou, musel být její čistý měsíční příjem vyšší než 19 090 Kč, domácnost dvou dospělých musela mít příjmy vyšší než 28 635 Kč za měsíc, rodič s dítětem do 13 let musel mít více než 24 817 Kč měsíčně a partnerský pár se dvěma dětmi do 13 let více než 38 180 Kč.

Ukazatel míry ohrožení příjmovou chudobou se dlouhodobě pohybuje v rozmezí od 8,5 % do 10,5 %. V roce 2025 se ohrožení příjmovou chudobou týkalo zhruba 1 milionu obyvatel České republiky. U většiny sledovaných typů domácností nedošlo oproti roku 2024 k výrazné změně. Stejně jako v předchozích letech jsou příjmově nejohroženější skupinou neúplné rodiny s dětmi (34,1 %).

Míra materiální a sociální deprivace, která vyjadřuje podíl osob, jejichž domácnosti si z finančních důvodů nemohou dovolit nejméně 5 položek ze 13 sledovaných, dosáhla v roce 2025 hodnoty 5,8 % a oproti roku 2024 se snížila o 0,3 p. b. Nejčastěji si domácnosti nemohly dovolit pořídit nový nábytek za opotřebovaný (27,0 %), týdenní dovolenou pro všechny členy domácnosti (19,0 %) nebo zaplatit neočekávaný výdaj ve výši 16 800 Kč (18,7 %).